

CoopAxle 3: Bystrzyca Kłodzka

Raport z realizacji projektu

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Projekt został dofinansowany ze środków
Ministerstwa Edukacji Narodowej
w ramach programu „Młodzi Obywatele”

INNOWATORIUM
FUNDACJA WSPIERANIA EDUKACJI I ROZWOJU

Koncepcja badania: Fundacja Wspierania Edukacji i Rozwoju „Innowatorium”

Zespół badawczy: Karol Wittels, Anna Mierzejewska, Jakub Wojtyła, Patrycja Woźnica, Teodor Sobczak, Artur Wywigacz, Katarzyna Strzelecka

Prowadzenie warsztatów badawczych: Katarzyna Strzelecka, Teodor Sobczak, Artur Wywigacz, Katarzyna Osuch

Skład i grafika: Anna Szczepilewska i Katarzyna Strzelecka

Adres:

ul. Sinych Mgieł 9, 05-540 Zalesie Górne

W sieci:

info@innowatorium.org

<https://innowatorium.org>

[FB/innowatorium](#)

Spis treści

<u>Wstęp</u>	4
<u>Cel raportu</u>	5
<u>Dane – Bystrzyca Kłodzka</u>	8
<u>Projekt w pigułce</u>	10
<u>Diagnoza lokalna</u>	11
<u>Debata</u>	13
<u>World Cafe</u>	17
<u>Podsumowanie</u>	19

Wstęp

Większość małych miejscowości w Polsce zmagają się z trzema istotnymi problemami: wykluczeniem komunikacyjnym dotyczącym mieszkańców obszarów wiejskich, niską retencją wody w ekosystemach – szczególnie odczuwalną w okresach suszy, które stają się coraz dłuższe – oraz nasilającym się odpływem młodych ludzi do większych ośrodków miejskich. O ile dwa pierwsze zjawiska często pozostają poza głównym nurtem debaty publicznej, o tyle proces migracji młodzieży z terenów wiejskich osiągnął skalę, która czyni go jednym z kluczowych wyzwań dla rozwoju lokalnych społeczności.

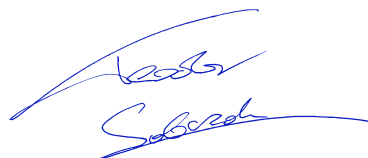
Nasze obserwacje terenowe wskazują, że w wielu małych miastach i gminach tylko około 5% uczniów lokalnych szkół deklaruje chęć pozostania w rodzinnej miejscowości po zakończeniu edukacji. Zdecydowana większość planuje kontynuację nauki na poziomie akademickim, co w naturalny sposób kieruje ich do większych ośrodków posiadających rozbudowaną infrastrukturę edukacyjną i kulturalno-rozrywkową. W konsekwencji miejscowości pozbawione uczelni wyższych i nowoczesnych przestrzeni aktywizujących młodych ludzi tracą zdolność do zatrzymania tej grupy społecznej.

Wobec ograniczonych możliwości powstrzymania odpływu młodzieży na etapie podjęcia studiów, kluczowym wyzwaniem staje się stworzenie warunków sprzyjających ich powrotowi po zakończeniu edukacji. Wymaga to budowania atrakcyjnego wizerunku małych miast jako miejsc zapewniających wysoką jakość życia, bezpieczeństwo, bliskie relacje społeczne oraz poczucie sprawczości. Istotnym elementem tego procesu jest umożliwienie młodym mieszkańcom realnego wpływu na rozwój lokalnej wspólnoty, co sprzyja wzmacnianiu ich identyfikacji z miejscem pochodzenia.

Choć małe miejscowości nie są w stanie konkurować z dużymi miastami pod względem możliwości zatrudnienia czy oferty kulturalnej, dysponują znaczącymi atutami w postaci więzi społecznych, bezpieczeństwa, bliskości natury i dostępności przestrzeni publicznej. Przewaga ta może zostać utrwalona poprzez podniesienie jakości usług publicznych, usprawnienie komunikacji między mieszkańcami a samorządem oraz rozwijanie mechanizmów partycypacji obywatelskiej.

Wracając do wymienionych we wstępie problemów infrastrukturalnych, takich jak transport publiczny czy lokalna retencja wody – rozwiązanie ich jest możliwe dzięki stosunkowo prostym interwencjom technicznym i finansowym. Znacznie trudniejszym, ale kluczowym zadaniem jest przeciwdziałanie odpływowi młodzieży, poprzez włączanie jej w procesy decyzyjne, wspieranie lokalnego wolontariatu i organizacji społecznych oraz umożliwienie podejmowania przez młodzież inicjatyw, również zarobkowych. Dlatego, mimo iż doświadczeni przedstawiciele samorządu posiadają większe kompetencje, warto pozostawić młodym przestrzeń do samodzielnego działania.

Tylko w ten sposób można budować poczucie współodpowiedzialności i inwestycji emocjonalnej młodych ludzi w los swojej małej ojczyzny. Celem polityki lokalnej powinno być więc nie tyle administracyjne zatrzymanie młodzieży, ile stworzenie takich warunków, by decyzja o opuszczeniu rodzinnego miasta była trudna i emocjonalnie kosztowna.

Teodor Sobczak
Prezes Fundacji Innowatorium

Cel raportu

Niniejszy raport ma na celu przedstawienie perspektywy młodego pokolenia w kontekście lokalnej polityki społecznej, kulturalnej i edukacyjnej. Fundamentalnym zamierzeniem jest podniesienie efektywności oraz transparentności działań kluczowych podmiotów funkcjonujących na szczeblu samorządowym i instytucjonalnym. Dostarczamy Państwu, kadrze zarządzającej i decyzyjnej, narzędzie analityczne wspierające proces podejmowania świadomych i adekwatnych interwencji, ukierunkowanych na zaspokojenie zidentyfikowanych potrzeb młodzieży. Równocześnie, poprzez upowszechnienie tych ustaleń, dążymy do uwidocznienia realnej sprawczości i wpływu młodych obywateli na kształtowanie ich najbliższego otoczenia.

Projekt COOPAXLE3 – warsztaty, debata, realna zmiana, który został dofinansowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w ramach programu „Młodzi Obywatele”, swoim zasięgiem objął 6 szkół z mniejszych miejscowości (do 55 tysięcy mieszkańców), z terenu 5 województw. W ramach projektu młodzież brała udział w warsztatach diagnostycznych, podczas których przygotowała diagnozę lokalną oraz wypracowała pytania do władarzy, którzy byli „odpytywani” podczas zorganizowanej przez nich debaty. Goście zaproszeni na debatę reprezentowali samorząd, lokalnych przedsiębiorców, lokalne instytucje kultury i sportu czy służby porządkowe.

Niniejszy dokument analityczny został opracowany na podstawie materiału empirycznego zebranego w ramach projektu COOPAXLE3. Został on zsyntetyzowany i uzupełniony o dane statystyczne pochodzące z Głównego Urzędu Statystycznego, wnioski z obserwacji badaczy i trenerów oraz katalog dobrych praktyk wykazujących potencjał do re-

plikacji w celu efektywnego reagowania na potrzeby młodzieży.

Raport jest zwieńczeniem procesu rozwoju świadomości i zaangażowania lokalnego, przez który przeszła młodzież. Jest to zarazem najnowszy element rozwojowy metodyki opracowanej przez Fundację Innowatorium, ukierunkowanej na aktywizowanie młodzieży do działalności obywatelskiej w ramach tzw. małych ojczyzn. Metoda ta stanowi naszą propozycję interwencji w obliczu niekorzystnych trendów demograficznych, które dotyczą mniejszych miejscowości i przyczyniają się do pogłębiania dysproporcji w jakości edukacji na obszarach słabiej zurbanizowanych.

Trzecia edycja projektu COOPAXLE, poza kluczowym celem podnoszenia kompetencji obywatelskich i świadomości młodych ludzi, konfrontowania ich z lokalnym establishmentem oraz inicjowania realnych modyfikacji w funkcjonowaniu społeczności, koncentruje się również na podniesieniu wiedzy i kompetencji otoczenia funkcjonowania młodzieży. Ponadto, strategicznym priorytetem jest osiągnięcie zdolności do autonomicznej reprodukcji projektu (samoreplikacji) przez lokalne społeczności, eliminującej konieczność ingerencji zewnętrznej.

Warto rozmawiać z młodzieżą. Takie zdanie to truizm, ale realizacja takiej rozmowy nie jest łatwa. Starsi narzekają na to, że młodzi są „roszczeniowi”, a „sami nic nie zrobią”. Młodzi mówią, że dorośli ich „olewają, tylko nakazują i wymagają” (wielu z nas, dorosłych, by się pod tym podpisało – 20 lat temu). Uderzmy się w piersi: w rozmowie z młodymi łatwo popadamy w mentorski ton, sypią się dobre rady i lekceważące westchnienia pod tytułem „no, ale za moich czasów...” i „ta dzisiejsza młodzież”. To

dobry przepis na to, by młodzież straciła chęć do rozmowy.

A zatem co robić? Słuchaj więcej niż mów, zadawaj pytania, bądź ciekaw i nie oceniaj, staraj się zrozumieć i upewnij się, że rozumiesz dobrze. To znów – odpowiedź prosta, a jednocześnie nie tak do końca.

Aby lepiej odpowiedzieć na to pytanie, porozmawialiśmy z ekspertami – osobami między 16. a 24. rokiem życia. Oto zestawienie ich wypowiedzi. Jedną z pierwszych była konstatacja, że dorosłym, gdy zwracają się do młodych, zdarza się zapominać o formach grzecznościowych. Ponadto dorośli często „umniejszają” problemy czy uczucia dzieci i młodzieży, spłaszczają je, trywializują. Obracają rozmowy w „życiowe lekcje”, kiedy młodzi nie tego potrzebują i nie o to proszą – ci ostatni czują się wtedy traktowani z góry, jak „gówniarze, którzy nic nie wiedzą”. Dzieje się tak również wtedy, gdy młode osoby przychodzą z ważnymi dla nich sprawami. Żartobliwe, lekkie podejście do tych kwestii, prezentowane przez dorosłych, powoduje, że młodzi tracą pewność siebie i zniechęcają się do dalszej konwersacji. Czasem to oni lepiej rozumieją źródła

barier w komunikacji ze starszym pokoleniem: widzą, że świat bardzo się zmienił, że ludzie w wieku ich rodziców czy dziadków byli wychowani w zupełnie innych czasach, przez co nie rozumieją oni opinii i punktu widzenia młodych. Dorośli „nie chcą się dowiedzieć, jak my myślimy, i zobaczyć świata naszymi oczami”. Jednak czasami dorośli chcą rozmawiać aż za bardzo: zadają zbyt osobiste pytania, drążą tematy, o których młodzi wolą nie mówić, a to „jakby stukać w bombę i czekać aż wybuchnie”. Wystarczy uważność i słowa: „jeśli mnie potrzebujesz, to jestem”. To bardzo ważne, bo czasem młodzi wiedzą, że bez pomocy dorosłych sobie nie poradzą. Jednak by po pomoc przyszli, potrzeba atmosfery zaufania i otwartości ze strony dorosłych, gotowości do zejścia na poziom młodzieży. No i młodzi mają głęboką nietolerancję na słowa rzucone na wiatr i brak szczerości – są detektorem gładkich i pustych obietnic.

Oni sami mówią: „wiemy dużo i chętnie się tym podzielimy, jeśli ktoś pyta ze szczerej ciekawości”. Młodzież dużo lepiej śledzi i nadąża za światem, jego problemami; może być dla nas przewodnikiem po tym świecie. Lepiej też wie, „co w trawie piszczy” w jej własnych miejscowościach. To młodzi

Ilustracja 1. Warsztaty z młodymi mieszkańcami Bystrzycy Kłodzkiej, 2025

Źródło: Fot. Fundacja Innowatorium.

korzystają z publicznej przestrzeni: od chodników i ulic, poprzez środki transportu, po instytucje takie jak biblioteki itp. Mają „swoje miejsca”, często te, do których dorośli nie zaglądają. Sami czują, że mogliby być siłą napędową lokalnej społeczności – gdyby tylko ktoś traktował ich zdanie i obserwacje poważnie. Bywają ekspansywni, idąc w kierunku dorosłości, „wyrąbują” sobie niezależność w sposób często nieakceptowalny – i wiedzą o tym. Ale mają świadomość, że za ich zachowaniem stoi ważna dla nich potrzeba. I znów – gdyby ktoś chciał słuchać, to oni wiedzą, jak ograniczyć np. akty wandalizmu. Czy nie warto z tego skorzystać?

Usłyszenie odpowiedzi wymaga budowania relacji na długo wcześniej, zanim zaczniemy oczekiwać od młodzieży, by „nam powiedziała”, by się włączyła, zaangażowała, zmieniła swoje zachowanie. Młodzi chcą mówić i chcą być słyszani. Za tym, że milczą lub manifestują swoją obecność w buntowniczy sposób, często stoi brak wiary, że ich głos się liczy. Wsłuchanie się w ten głos, zrozumienie, jakie potrzeby stoją za formułowanymi oczekiwaniami, np. powtarzającym się zawsze i wszędzie postulatem: „chcemy, by w naszej miejscowości był McDonald’s i wielkie centrum handlowe”, procentuje otwartością i gotowością młodych do dialogu. Może się okazać, że za pragnieniem McDonald’sa stoi potrzeba własnego miejsca do spotkań.

Nie ma jednej złotej metody dotarcia do młodych. Warto być cierpliwym, szczerym i otwartym, szukać dróg komunikacji i eksperymentować. W naszej metodzie używamy gier symulacyjnych, metod warsztatowych, kładziemy duży nacisk na budowanie atmosfery. Zaczynamy od rozluźniających (tzn. „luzackich”, często śmiesznych) zabaw, ale też od poznania uczestników warsztatów (np. poprzez zabawę polegającą na podaniu swojego imienia z przymiotnikiem określającym tę osobę, zaczynającym się na pierwszą literę imienia – zabawa spopularyzowana ostatnio w serialu „1670”). Dzięki tej prostej zabawie my – obcy ludzie możemy podejrzeć odrobinę charakter młodych, dowiedzieć się, jak zachowują się jako grupa, a przede wszystkim

dać im i nam okazję do przedstawienia się, poznania swoich imion. To pomaga nam też w dalszej pracy z grupą.

Potem, poprzez grę, pytamy ich o zdanie: o ich potrzeby, ich spostrzeżenia, opinie, obawy i marzenia. Gra daje ogromne możliwości otwierania się uczestników, pozwala im niejako zza zasłonki, jaką staje się rola w grze, opowiedzieć o tym, co widzą i słyszą w swoim otoczeniu. Warto pamiętać, że gra to furtka, dzięki której późniejsze działania stają się łatwiejsze. Dostarcza prawdziwych doświadczeń w nieprawdziwych, a przez to bezpiecznych okolicznościach. Pozwala na spojrzenie z dystansu i popełnianie błędów bez konsekwencji. Bardzo ważne jest następujące po rozgrywce podsumowanie warsztatów, gry – pytamy wtedy o doświadczenie, odczucia, refleksje. Pytamy: „dlaczego tak czułeś/czułaś, czemu przyjąłeś/przyjęłaś taką postawę, jakie są z tego korzyści”. Omawiamy różne strategie w grze i przyglądamy się temu, co idzie za taką czy inną strategią, jakie są jej konsekwencje. Łatwiej wtedy pokazać inne możliwości wyboru, inną perspektywę: „ty się czujesz tak/ masz takie problemy/ potrzeby, a ktoś inny takie”. I porozmawiać o tym, co jest tu i teraz, w rzeczywistości, i co można z tym zrobić.

Pod tym linkiem znajdziesz materiały, które pomogą Ci zrealizować podobny do CoopAxle’a projekt samodzielnie:

<https://innowatorium.org/coopaxle3/>.

Jednak jeśli chcesz wiedzieć, jak robią to inne organizacje, to zajrzyj tu:

- <https://sosdlaedukacji.pl/debaty-mlodziezowe/>;
- <https://zwolnienizteorii.pl/>;
- <https://www.debatywszkole.pl/>;
- <https://projektyedukacyjne.org/szkolne-kluby-debat/>;
- https://www.pah.org.pl/wp-content/uploads/2017/06/2017_dlaszkol_kampania_zrobmy-pokoj_poradnik_jak_zorganizowac_debate.pdf.

Dane - Bystrzyca Kłodzka

Demografia

W roku 2024 liczba ludności Bystrzycy Kłodzkiej wyniosła 17 116 (kobiety – 8 830, mężczyźni – 8 286). Bystrzyca Kłodzka w latach 2022–2024 osiągała regularne ujemne saldo dla migracji wewnętrznych i zagranicznych. Według danych GUS, przeważają migracje wewnętrzne, co oznacza, że

mieszkańcy miasta przenoszą się do innych gmin/powiatów (większych miast lub stref podmiejskich) w celu poszukiwania między innymi lepszych ofert pracy, a także edukacyjnych. Skutkuje to corocznym spadkiem liczby ludności w wieku produkcyjnym, co powoduje starzenie się społeczności miasta (tab. 1).

Tabela 1. Saldo migracji w Bystrzycy Kłodzkiej, 2022–2024

Rok	Zameldowania	Wymeldowania	Saldo migracji
2022	176	253	–77
2023	194	292	–98
2024	246	300	–54

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl; Polska w liczbach, www.polskawliczbach.pl/gmina_Bystrzyca_Klodzka.

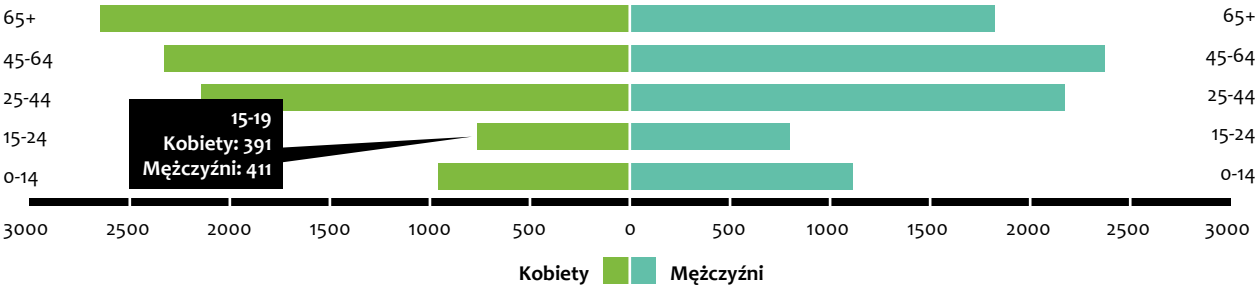
Bystrzyca Kłodzka w latach 2021–2023 odnotowała ujemny przyrost naturalny oscylujący w okolicach –150, czego przyczyną jest znacząca różnica między liczbą urodzeń a zgonów (tab. 2). Głównym czynnikiem tak niskiego przyrostu są właśnie migracje ludności w wieku produkcyjnym do innych

miast, dających większe możliwości na znalezienie dobrze płatnej pracy i rozwinięcie kariery zawodowej. Tak liczny odpływ skutkuje szybkim starzeniem się społeczeństwa, co doprowadza do powolnego wymierania miasteczka (wykres 1).

Tabela 2. Przyrost naturalny w Bystrzycy Kłodzkiej, 2021–2023

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2021	116	296	–180
2022	107	281	–174
2023	86	241	–155

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl; Polska w liczbach, www.polskawliczbach.pl/gmina_Bystrzyca_Klodzka.

Wykres 1. Piramida wieku mieszkańców gminy Bystrzyca Kłodzka, 2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl.

Rynek pracy

Według danych GUS z 2024 roku, w gminie Bystrzyca Kłodzka, spośród aktywnych zawodowo mieszkańców, 1 451 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 777 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy – tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi –674. Bezrobocie w 2024 roku wyniosło 8,1% dla obu płci, czyli nieco więcej niż w latach poprzednich (tab. 3), a także więcej niż stopa bezrobocia zarejestrowanego w województwie dolnośląskim (4,6%) oraz w całej Polsce (5,1%).

Długotrwałe bezrobocie wynika przede wszystkim ze wspomnianego powyżej ujemnego salda migracji, ale też problemów w aktywizacji

Tabela 3. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Bystrzyca Kłodzka, 2021–2024

Rok	Stopa bezrobocia
2021	7,4%
2022	7,6%
2023	7,6%
2024	8,1%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl; Polska w liczbach, www.polskawliczbach.pl/gmina_Bystrzyca_Klodzka.

określonych grup wiekowych (osób starszych lub nisko wykwalifikowanych).

Oświata i wychowanie

Wydatki gminy Bystrzyca Kłodzka na oświatę i wychowanie znacznie się zwiększyły na przestrzeni kilku lat. W roku 2024 wydatki te wynosiły ponad 44 mln złotych, co oznacza, że wzrosły o ponad 14 mln w porównaniu z rokiem 2022 (tab. 4). Można więc zaobserwować, że samorząd kładzie duży nacisk na rozwój edukacji i poprawę warunków nauczania młodzieży w tej miejscowości.

Tabela 4. Wydatki gminy Bystrzyca Kłodzka na oświatę i wychowanie, 2022–2024

Rok	Wydatki – oświata i wychowanie
2022	30 085 373,55 PLN
2023	36 561 963,57 PLN
2024	44 828 452,69 PLN

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl; Polska w liczbach, www.polskawliczbach.pl/gmina_Bystrzyca_Klodzka.

Tabela 5. Liczba uczniów w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych Bystrzycy Kłodzkiej w latach 2021–2023

Rok	Uczniowie szkół podstawowych	Uczniowie liceów ogólnokształcących	Uczniowie technikum	Uczniowie szkoły branżowej I st.
2021	1258	271	255	126
2022	1241	272	284	126
2023	1181	304	307	153

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl; Polska w liczbach, www.polskawliczbach.pl/gmina_Bystrzyca_Klodzka.

W gminie Bystrzyca Kłodzka działa 9 szkół podstawowych i 4 ponadpodstawowe, w tym 2 licea ogólnokształcące, jedno technikum i jedna szkoła branżowa I stopnia. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w latach 2021–2023 nieco spadła, zaś w szkołach ponadpodstawowych nieznacznie wzrosła (tab. 5).

Projekt w pigułce

W dniach 16-17 września 2025 roku w I Liceum Ogólnokształcącym im. Powstańców Śląskich w Bystrzycy Kłodzkiej odbyły się warsztaty edukacyjne angażujące młodzież w życie obywatelskie jej miasta. Zajęcia prowadzone były przez pracowników Fundacji Wspierania Edukacji i Rozwoju Innowatorium i zostały dofinansowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej z funduszu programu „Młodzi Obywatele”. W warsztatach brali udział uczniowie klas 2 i 3 o profilu biznesowym, a głównym tematem poruszonym na spotkaniu były potrzeby młodzieży i lokalne działania, które mogłyby zachęcić młodych mieszkańców do powrotu w rodzinne strony.

Pierwszego dnia grupy wykorzystały autorską grę edukacyjną „Invest In...”, która pozwoliła im dokonać diagnozy lokalnej oraz ich własnych potrzeb. Następnie młodzież przygotowała listę mocnych i słabych stron swojego miasta, a także sformułowała tzw. „Koncert życzeń”, czyli wizje wymarzonych rozwiązań, które ich zdaniem poprawiłyby tu jakość życia. Zwieńczeniem spotkania była otwarta debata z udziałem młodzieży i zaproszonych gości, m.in. lokalnych samorządowców. Była to okazja do

rozmowy z władzami, ale również zaprezentowania wyników wcześniejszej pracy warsztatowej. W trakcie dyskusji uczniowie zadali 18 wnikliwych pytań, które dotyczyły bieżących problemów i planów rozwoju miasta. Wśród poruszanych zagadnień znalazły się między innymi kwestie dostępności usług, w tym oferty sportowej i kulturowej, infrastruktury, spraw bezpieczeństwa, a także opieki zdrowotnej.

Uczniowie pracowali również w formule World Cafe, które jest narzędziem umożliwiającym pogłębienie poruszanych zagadnień w mniejszych grupach. Wynikiem tego zadania było wypracowanie propozycji kanału i zasad komunikacji z władzami, przeanalizowanie szans oraz zagrożeń rozwojowych gminy w perspektywie 5 lat oraz określenie, co sami uczniowie, jako młodzi mieszkańcy, mogą zrobić dla swojego miasta i jakiego wsparcia oczekują od samorządu.

Ilustracja 2. Przebieg projektu w pigułce

Diagnoza lokalna

Mocne strony miasta

Podczas warsztatów młodzież przeprowadziła analizę swojego miasta, wskazując jego zalety. Wnioski płynące z pracy uczniów pokazują, że Bystrzyca Kłodzka posiada wiele atutów, które czynią ją atrakcyjnym miejscem zamieszkania. Do mocnych stron miasta należą zarówno walory przyrodnicze i turystyczne, jak i rozwinięta oferta usług, edukacji i rekreacji.

Uczniowie liceum wymienili przede wszystkim takie kwestie jak: przyjemny krajobraz, widoki, dobra lokalizacja, brak korków, czystość oraz rozwinięta turystyka, jak również komunikacja miejska. Dodatkowo niektórzy wskazali na bezpieczeństwo w mieście. Młodzi cenią sobie również zabytki, miejsca kultu religijnego, dobrą szkołę z wysoką zdawalnością matur oraz ośrodki opieki społecznej, jak Klub Integracyjny „Stacyjka” czy Dom Pomocy Społecznej.

Młodzież docenia oferty rekreacyjne dla grup znajomych oraz rodzin. Najwięcej głosów zdobyły takie atrakcje jak imprezy dla mieszkańców gminy, Muzeum Filumenistyczne, spływ kajakowy czy wprowadzane na sezon zimowy lodowisko. Uczniowie liceum deklarują również, że miasto daje możliwość korzystania z zajęć sportowych, muzycznych oraz dołączenia do Związku Harcerstwa Polskiego bądź klubu piłkarskiego. Istnieją również miejsca, gdzie młodzi lubią spędzać wspólnie czas na zewnątrz. Największą popularnością szczyci się „Boston” – przestrzeń za budynkiem szkolnym. Wśród miejsc plenerowych dużym uznaniem cieszą się również takie miejsca jak orlik i stadion, Góra Parkowa, osiedle szkolne oraz place zabaw.

Uczniowie klas 2 i 3 liceum zwrócili uwagę na szeroką bazę gastronomiczną: punkty z kebabami, restauracje i knajpy, aż po szczególnie cenione lodziarnie, takie jak Lody „u Urbaniaka” czy „Gastro-

nomia Lody Ewa Miśkiewicz”. Dostępne są również popularne sklepy sieciowe, takie jak Żabka czy Media Expert, a także lokalne przedsiębiorstwa, np. sklep „U Zbyszka”. Miasto posiada szpital, stację PKP, stacje paliw, paczkomaty, drogerie, apteki, dobrze rozwiniętą sieć banków i przedszkola oraz żłobki, co zwiększa komfort życia mieszkańców.

Ilustracja 3. Warsztaty z młodymi mieszkańcami Bystrzycy K.
Źródło: Fot. Fundacja Innowatorium.

Słabe strony miasta

Analiza dokonana przez młodzież pokazała, że obok wielu zalet, Bystrzyca Kłodzka boryka się również z poważnymi trudnościami, które wpływają na codzienne życie mieszkańców i zmniejszają atrakcyjność miasta. Najczęściej wskazywane słabości dotyczą jakości infrastruktury, niedostatecznego rozwoju usług, problemów społecznych oraz konsekwencji wynikających z charakterystyki małego miasta.

Uczestnicy warsztatów zwrócili uwagę na problemy infrastrukturalne, takie jak: słaba jakość zasięgu telefonii komórkowej, ciągłe remonty, słaby

stan dróg i niewystarczająca komunikacja miejska, która utrudnia codzienne funkcjonowanie, zwłaszcza młodzieży dojeżdżającej do szkół. Podkreślali również problem dużej liczby pustych lokali i braku inwestycji w odnawianie starych kamienic, np. „Baraków”, czyli kamienic socjalnych. Obawy budzi również położenie na terenie zalewowym. Dużo zastrzeżeń dotyczy funkcjonowania szpitala i opieki społecznej. Młodzi mieszkańcy wskazywali, że poziom usług zdrowotnych pozostawia wiele do życzenia, a działania straży miejskiej i policji oceniane są jako niewystarczające. Wszystko to, jak stwier-

Ilustracja 4. Warsztaty z młodymi mieszkańcami Bystrzycy K.
Źródło: Fot. Fundacja Innowatorium.

dziła młodzież, związane jest z ograniczonymi możliwościami finansowymi gminy, przy czym w najbliższej przyszłości nie widać szans na pozyskanie większej ilości środków.

Bystrzyca Kłodzka mierzy się z procesem starzenia się społeczeństwa i odpływem młodych ludzi. Uczestnicy warsztatów zauważyli, że brakuje uczelni wyższych i lokalnych miejsc pracy, co zmusza młodych do migracji, a brak dobrego dojazdu komunikacją miejską utrudnia im powrót do rodzinnego miasta. Pojawia się także efekt „małego miasta”, gdzie wszyscy się znają, co może być postrzegane jako bariera dla swobody życia społecznego.

Jednym z najczęściej wymienianych problemów był brak atrakcji i usług skierowanych do młodzieży. W Bystrzycy licealiści zwrócili uwagę na brak kina, basenu, nowoczesnej siłowni czy popularnych lokali gastronomicznych, takich jak McDonald's. Słabo rozwinięta jest też oferta zajęć pozalekcyjnych, a młodzież odczuwa niedostatek wydarzeń kulturalnych oraz różnorodnych form spędzania wolnego czasu. Brakuje również galerii handlowej oraz większego zróżnicowania oferty gastronomicznej.

Młodzież zgłosiła obawy dotyczące bezpieczeństwa, zwłaszcza w takich miejscach, jak „Boston” czy Mały Rynek, szczególnie w porze nocnej. Pojawiają się tam grupy chuligańskie (MRH – Mały Rynek Hooligans), a także występują problemy związane z przestępczością, łatwym dostępem do używek czy obecnością zachowań patologicznych, takich jak nadużywanie alkoholu lub ekscesy niektórych grup kibiców drużyn piłkarskich, które znane są z szerzenia przemocy. Zauważalny jest również brak tolerancji społecznej, co utrudnia integrację mieszkańców.

Znaczącą trudnością są również problemy komunikacyjne pojawiające się w społeczeństwie. Uczniowie liceum szczególnie zwracali uwagę na konflikt ze społecznością romską, który – jak zauważyli młodzi – może być spowodowany brakiem integracji z Romami. Ta kwestia pojawiła się wśród odpowiedzi aż 15 razy i istnieje obawa, że bez podjęcia odpowiednich działań konflikt może narastać. Uczestnicy warsztatów wspomnieli również o rywalizacji między uczniami I Liceum Ogólnokształcącego oraz Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Bystrzycy Kłodzkiej. Są to dwie rówieśnicze grupy, które szukają miejsc do spędzania czasu.

Koncert życzeń

W ramach zadania „Koncert życzeń” uczestnicy warsztatów przedstawili swoje oczekiwania i propozycje dotyczące zmian oraz nowych inwestycji w mieście. Młodzież liczy na to, że Bystrzyca Kłodzka będzie rozwijać się w kierunku nowoczesnego miasta, oferując zróżnicowane możliwości spędzania czasu, lepszą infrastrukturę i bogatszą ofertę usług.

Młodzież zwróciła uwagę na konieczność wzmocnienia lokalnej opieki zdrowotnej poprzez np. zwiększenie liczby specjalistów w przychodni. Wskazała także na potrzebę większego dofinansowania sportu oraz rozwijania drużyn sportowych, co mogłoby zachęcić młodych ludzi do aktywności fizycznej. Podjęto temat rozwiązania problemów w infrastrukturze, przy czym najczęściej głosów zebrało wydłużenie czasu oświetlenia orlika do godziny 23:00, co zwiększyłoby bezpieczeństwo w tym obszarze i pozwoliło młodzieży na spędzanie tam czasu. Kolejną istotną kwestią jest remont PKP i PKS oraz bezpłatne parkingi. Znalazł się głos wspominający o rozbudowie szkoły średniej.

Wśród oczekiwań znalazły się propozycje związane z poszerzeniem oferty handlowej i usług

w mieście. Uczniowie chcieliby m.in. otwarcia popularnych sieci sklepów i drogerii. Młodzież wykazała, że największą potrzebą na ten moment jest otwarcie sklepu sieci Action, ale pojawił się również postulat uruchomienia drogerii Hebe. Wybrzmiał także pomysł na otwarcie Żabki na osiedlu szkolnym, która byłaby dużym udogodnieniem dla uczniów liceum. Zgłoszono również prośbę stworzenia nowych punktów usługowych, np. profesjonalnego barbera, salonu urody czy sauny. Symbolicznym, ale często powtarzanym postulatem, był pomysł otwarcia restauracji McDonald's na terenie miasta.

Najwięcej emocji i pomysłów dotyczyło stworzenia nowych przestrzeni do rekreacji, rozrywki i spędzania wolnego czasu. Największym zainteresowaniem cieszyła się siłownia zamknięta, ponieważ zdobyła aż 12 głosów, oraz kręgle i bilard, które zebrały aż 11. Dodatkowo uczniowie wskazali na potrzebę budowy m.in. galerii handlowej, kina, basenu z aquaparkiem, hali sportowej, gokartów oraz innych miejsc do spędzania wolnego czasu.

Debata

17 września 2025 roku w Bystrzycy Kłodzkiej odbyła się debata z udziałem uczniów miejscowego liceum oraz zaproszonych gości, wśród których byli: Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej, Renata Surma, Radny Rady Miejskiej Bystrzycy Kłodzkiej, Mariusz Barczuk, Radny Powiatu Kłodzkiego, Robert Duma oraz Dyrektor Bystrzyckiego Ośrodka Kultury i Sportu, Roman Bogdał. Spotkanie miało na celu omówienie spraw ważnych dla młodzieży oraz zadanie panelistom 18 istotnych pytań. Przedstawiciele władz odpowiadali na pytania, wyjaśniając aktualne działania gminy oraz plany na przyszłość.

Ilustracja 5. Debata z udziałem zaproszonych gości

Źródło: Fot. Fundacja Innowatorium.

PYTANIA MŁODZIEŻY

ODPOWIEDZI PANELISTÓW

1.

Dlaczego miasto inwestuje tak duże środki w żłobek, kiedy w Bystrzycy mamy niż demograficzny?

- Panelista podkreślił, że budowany jest nie żłobek, lecz nowoczesne przedszkole.
- Obecny budynek przy ul. Wojska Polskiego nie spełnia żadnych wymogów, dlatego konieczna jest budowa nowego obiektu.
- Dzięki tej inwestycji będzie możliwość zwolnienia pomieszczenia w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury i przeznaczenia go na przestrzeń, w którym młodzież będzie mogła się spotykać.

2.

Nasze liceum znajduje się w pięknym, zabytkowym gmachu. Niestety w zimę temperatury w szkole spadają do poziomu 16°C niezależnie od ilości spalonego węgla. Jak miasto zamierza rozwiązać ten problem?

- Gmina zakupiła nowy piec, który jest obecnie produkowany specjalnie na potrzeby szkoły i ma zostać zamontowany do końca miesiąca.
- Przygotowywana jest dokumentacja termomodernizacji całego budynku.
- Remont będzie bardzo kosztowny, dlatego gmina planuje sięgnąć po środki zewnętrzne, m.in. z funduszy ochrony środowiska lub funduszy unijnych.

3.

Czy zamierzacie odrestaurować stację PKS, gdyż nie każdy ma możliwość dojechania pociągiem, a stan stacji jest krytyczny?

- Obiekt nie należy do gminy, lecz jest własnością prywatną, dlatego samorząd nie może bezpośrednio finansować tego remontu.
- Panelista podkreślił jednak, że mimo złożoności problemu gmina podejmuje wyzwania i konsekwentnie stara się rozwiązywać problemy mieszkańców w innych obszarach.

4.

Czy gmina rozważa rozwój komunikacji publicznej, żeby była bardziej dostępna dla młodzieży, żeby były częstsze kursy, aby uczniowie mieli możliwość szybszego powrotu do domu? Do kogo możemy zwrócić się z wnioskiem o zmianę rozkładu jazdy?

- Gmina została wcześniej wykluczona komunikacyjnie, dlatego zdecydowano się na utworzenie własnej spółki, co wiąże się z wysokimi kosztami.
- Wnioski o zwiększenie liczby kursów należy kierować bezpośrednio do gminy, lecz może się to wiązać z podwyższeniem cen biletów oraz dodatkowymi kosztami związanymi z zatrudnieniem kierowców.

5.

Jakie są plany dotyczące nowej sygnalizacji niedaleko PKP?

- Po rozstrzygnięciu przetargu rozpoczęto remont schodów koło p. Urbaniaka i w tym miejscu powstanie druga sygnalizacja świetlna w Bystrzycy.

6.

Co Pani poprzednik zrobił dobrego w Bystrzycy?

- Pani Burmistrz przypomniła, że tę funkcję pełniło dwóch burmistrzów, Mieczysław Kamiński i Bogdan Krynicki – sprawowali władzę na zmianę przez kilka kadencji.
- Podkreśliła, że ich zasługą było m.in. przejęcie szpitala od powiatu, rozpoczęcie rewaloryzacji podziemi miasta, budowa oczyszczalni ścieków, a także budowa szkoły w Wilkanowie po powodzi w 1997 roku.

PYTANIA MŁODZIEŻY

ODPOWIEDZI PANELISTÓW

7.

Dlaczego w Państwa opinii młodzi ludzie nie chcą wiązać swojej przyszłości z Bystrzycą? Co zamierzają Państwo zrobić, aby zatrzymać młodzież na terenie Bystrzycy?

- Paneliści zwrócili uwagę, że pytanie powinno być skierowane również do młodzieży.
- Największym problemem jest brak miejsc pracy. Młodzi ludzie wyjeżdżają, bo nie mają perspektyw zawodowych w regionie.
- Potrzebne są nowe mieszkania i rozwój infrastruktury mieszkaniowej, aby młodzi mogli tu mieszkać po powrocie ze studiów.
- W mieście jest oferta kulturalna i rozrywkowa. Ponadto paneliści zachęcają młodzież do proponowania swoich pomysłów, działania i organizowania lokalnych atrakcji.
- Bystrzyca jest atrakcyjna do życia: spokojna, bezpieczna, z rozwijającą się infrastrukturą dla mieszkańców i ich rodzin. Dlatego wielu dorosłych wraca tutaj po pewnym czasie.

8.

Młodzi ludzie potrzebują rozrywki, np. basen, kręgielnię, których w Bystrzycy nie ma. Płacimy za basen w Międzyzlesiu zamiast wspierać budżet Bystrzycy. Został dostarczony projekt do gminy o połączenie basenu z kręgielnią i został on odrzucony oraz została przedstawiona oferta kupna basenu przez osobę prywatną, która chciała zainwestować pieniądze i wyremontować basen, lecz także ten pomysł został odrzucony. Czy są plany w kontekście basenu w Bystrzycy?

- Nie było prywatnego inwestora, który chciałby kupić i wyremontować basen – to nieprawdziwa informacja.
- Istnieje gotowa dokumentacja projektowa modernizacji basenu, plan zakładał połączenie z kręgielnią, strefą SPA itd., ale nie ma na to środków.
- Obecnie jest planowany inny, tańszy plan uruchomienia basenu za ok. 1 mln złotych. Termin jest przewidziany na 2026–2027 rok.
- Rozważana jest lokalizacja skateparku, ale musi być oddalony od budynków mieszkalnych ze względu na hałas i wcześniejsze skargi.

9.

Czy w ofercie zimowej w tym roku będzie lodowisko?

- Lodowisko zostanie uruchomione również w tym roku, oferta będzie podobna do zeszłorocznej – lodowisko oraz dodatkowe atrakcje dla młodzieży.
- Zapowiedziane zostały również darmowe karnety na wyciąg narciarski w Osmelakowej Dolinie dla dzieci i młodzieży z gminy (jak w ubiegłym roku, ale z ulepszonym regulaminem).
- Lodowisko zostanie otwarte po jarmarku bożonarodzeniowym, w tym samym miejscu co rok wcześniej, czyli przy Domu Kultury.
- Dodatkowo lekcje wychowania fizycznego będą mogły odbywać się na lodowisku bezpłatnie.
- Korzystanie z lodowiska dla młodzieży będzie darmowe, jedyny koszt będzie za wypożyczenie łyżew.

PYTANIA MŁODZIEŻY	ODPOWIEDZI PANELISTÓW
10. Czy i kiedy planowane jest oświetlenie na Unii Lubelskiej?	• Obecnie gmina realizuje inne zadania związane z oświetleniem. • Dokumentacja dla tego obszaru zostanie przygotowana, ale nie w tym ani w przyszłym roku. • Oświetlenie ma powstać przy okazji budowy bloku wielorodzinnego. Na inwestycję pozyskano 17 mln zł z Banku Gospodarstwa Krajowego.
11. Czy skatepark zostanie odbudowany?	• Obecnie gmina szuka najlepszego miejsca na wybudowanie nowego skateparku na terenie miasta.
12. Co Pan/i robi ze starzejącym się społeczeństwem? Czy gmina ma plan na przyciągnięcie nowych mieszkańców?	• Zdaniem burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej głównym powodem starzejącego się społeczeństwa jest to, że młodzi mieszkańcy nie chcą zakładać rodzin. • Poruszony został również temat Domów Opieki dla osób starszych oraz związanych z nimi kosztów (rodziny oraz gminy).
13. Czemu mają służyć elektryczne śmietniki?	• Podczas dyskusji nie pojawiła się jednoznaczna odpowiedź, w jaki sposób elektryczne śmietniki pomagają w segregacji śmieci.
14. Zgłaszamy zapotrzebowanie na oświetlenie na Orliku do godziny 22:00.	• Paneliści obiecali, że sprawdzą stare oświetlenie na Orliku. • Oświetlenie do późna wiąże się jednak z niezadowoleniem innej części mieszkańców, którzy obawiają się o przebywające tam w późnych godzinach towarzystwo.
15. Jakie są plany w sprawie odbudowy mostu po powodzi?	• Planu odbudowy mostu po powodzi zostały już potwierdzone oraz podpisane i paneliści informują, że do końca roku powinna być ona już włączona do ogólnego użytku przez mieszkańców.
16. W naszej gminie jest problem z Romami, którzy nie pracują i są agresywni. Mieszkanie w ich sąsiedztwie jest uciążliwe i niebezpieczne. Mały Rynek słynie z chuligaństwa. Znana jest zorganizowana grupa MRH. Czy miasto ma jakiś pomysł na zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa?	• W gminie działa Straż Miejska, która stara się wykonywać swoje obowiązki, mimo braku personelu i chętnych osób do pracy. • Pojawił się pomysł połączenia jednostek Straży Miejskiej oraz Policji, aby wydłużyć czas trwania patroli w celu zapewnienia mieszkańcom bezpieczeństwa.

17.

Wielu młodych ludzi szuka możliwości podjęcia pracy dorywczej. Mimo Pana zapewnień, że każdy znajdzie u Pana pracę, kilka osób spotkało się z odmową, którą menedżer uzasadnił brakiem skończonych 18 lat. Czy możemy prosić Pana o odniesienie się do tej sprawy?

- To pytanie nie pojawiło się podczas debaty.

18.

Wielu mieszkańców ma uzasadnione obawy, co do jakości opieki medycznej w naszym mieście – my sami mamy złe doświadczenia w tym zakresie. Czy i jak władza może poprawić tę sytuację?

- Zdaniem pani Burmistrz głównym powodem niezadawalącej jakości opieki medycznej jest brak wykształconego w tym zakresie młodego personelu, co jest problemem ogólnokrajowym.

Wnioski

Podczas debaty podkreślono zaangażowanie gminy w rozwój infrastruktury edukacyjnej, społecznej i rekreacyjnej, w tym zorganizowanie przestrzeni dla młodzieży oraz planowaną modernizację basenu i utworzenie skateparku. Gmina chce się skupić na najważniejszych kwestiach związanych z m.in. brakiem miejsc pracy i odpływem młodych

ludzi, co wpływa na starzenie się społeczeństwa. Głównym problemem gminy są brakujące fundusze, przez co samorząd nie jest w stanie spełnić wszystkich potrzeb i oczekiwań mieszkańców. Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej zauważa, że w niektórych kwestiach potrzebne będzie zaangażowanie młodzieży.

World Cafe

Ważnym elementem warsztatów była praca w formule World Cafe, sprzyjającej wymianie myśli i pogłębieniu dyskusji w mniejszych grupach. W tym przypadku uczniowie zostali podzieleni na cztery stoły. Dzięki temu młodzież mogła w sposób usystematyzowany przedstawić swoje spostrzeżenia, a także wspólnie poszukać rozwiązań. Podczas spotkania uczestnicy podjęli cztery kluczowe kwestie:

- wypracowanie kanałów i zasad komunikacji między urzędem a młodzieżą,
- wizja kierunku rozwoju gminy w perspektywie pięciu lat w kontekście szans,
- wizja kierunku rozwoju gminy w perspektywie pięciu lat w kontekście zagrożeń,
- pytanie, co młodzi mieszkańcy mogą zrobić dla

swojego miasta i w jaki sposób samorząd może im w tym pomóc.

W propozycjach uczniów liceum na wypracowanie kanałów i zasad komunikacji między urzędem a młodzieżą znalazły się m.in.:

- organizacja spotkań, rozmów i dyskusji podobnych do debaty, która odbyła się przed World Cafe;
- założenie Młodzieżowej Rady Miasta utworzonej z uczniów szkół średnich w mieście;
- pomysł aplikacji, w której byłaby możliwość zgłaszania ważnych tematów i aspektów dotyczących rozwoju miasta i pojawiających się w nim zagrożeń.

Ponadto wśród młodzieży pojawiła się chęć uczestniczenia w obradach Rady Miasta i zapoznania się z jej członkami.

WIZJA KIERUNKU ROZWOJU GMINY W PERSPEKTYWIE 5 LAT

Szanse	Zagrożenia
• rozwój i promocja oferty turystycznej; • modernizacja i usprawnienie systemu komunikacji publicznej; • pozyskanie funduszy zewnętrznych na rewitalizację zabudowlanych obiektów oraz kamienic; • rozszerzenie oferty wydarzeń kulturalnych oraz programów miejskich; • realizacja inwestycji strategicznych, w tym budowa elektrowni szczytowo-pompowej w Młotach; • opracowanie i wdrażanie nowoczesnych planów zagospodarowania przestrzennego miasta; • rozbudowa infrastruktury sportowej odpowiadającej potrzebom mieszkańców; • systemowe wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich.	• borykanie się z niżem demograficznym, starzeniem się społeczeństwa i migracją młodych osób z miasta; • zmiany klimatyczne i związane z nimi zagrożenia środowiskowe; • pogorszenie bezpieczeństwa publicznego; • brak atrakcyjnych ofert zatrudnienia dla młodzieży; • nasilające się konflikty i napięcia społeczne.

Co młodzież może zrobić dla swojego miasta i jak samorząd może jej w tym pomóc?

Młodzież wyraziła chęć aktywnego angażowania się w życie gminy poprzez realizację działań na rzecz miasta, takich jak pomoc w organizacji wydarzeń miejskich, większe uczestnictwo w lokalnych inicjatywach oraz dbanie o porządek w przestrzeni publicznej. Jednocześnie młodzi mieszkańcy chcą być głosem młodego pokolenia, podsuwać gminie pomysły, wyrażać swoje opinie i włączać się w działania na rzecz rozwoju Bystrzycy Kłodzkiej.

Ważnym elementem wskazanym przez uczniów jest uruchomienie skutecznej komunika-

cji międzypokoleniowej, obejmującej zarówno regularny dialog między mieszkańcami a gminą, jak i organizowanie spotkań międzypokoleniowych sprzyjających wymianie doświadczeń. Ponadto młodzież wskazała również potrzebę wsparcia ze strony samorządu oraz wprowadzenia nowych rozwiązań, w tym utworzenia funduszu rozwojowego i stypendialnego dla młodych mieszkańców, a także funduszu grantowego na realizację projektów młodzieżowych, za który odpowiadałaby Młodzieżowa Rada Miasta.

MRM – MŁODZIEŻOWA RADA MIASTA

Korzyści z funkcjonowania MRM	Wyzwania i bariery efektywnego działania MRM
• możliwość realnego wpływu młodzieży na decyzje samorządu; • reprezentowanie interesów młodych ludzi przez MRM w strukturach lokalnych; • lepszy przepływ informacji między władzami a społecznością uczniowską; • rozwijanie kompetencji obywatelskich i organizacyjnych wśród młodzieży;	• ryzyko ograniczonej skuteczności działań MRM, jeśli jej postulaty nie będą traktowane poważnie przez dorosłych samorządowców; • ryzyko ograniczonego zaangażowania młodzieży, jeśli działania Rady będą postrzegane wyłącznie jako formalność, co podkreśla potrzebę aktywnego wsparcia ze strony gminy w zapewnieniu realnego wpływu jej członków;

- kształtowanie poczucia odpowiedzialności za sprawę miasta;
- dzięki wprowadzaniu rozwiązań utworzonych przez MRM, młodzież chętniej będzie uczestniczyć w życiu miasta.

- konieczność zapewnienia odpowiedniego wsparcia organizacyjnego, merytorycznego i finansowego, aby MRM mogła efektywnie funkcjonować.

Podsumowanie

Nasze obserwacje procesualne

Młodzieży faktycznie zależy na przyszłości jej miasta, na co wskazują deklaracje i chęci do nawiązywania rozmów i współpracy z Urzędem. Młodzi mają wiele potrzeb związanych z usługami gastronomicznymi, rekreacyjnymi, transportowymi i innymi, natomiast są świadomi tego, że gmina może nie dysponować wystarczającą ilością środków, aby wszystkie te potrzeby zaspokoić. Aby komunikacja

między młodymi a Urzędem była owocna, ci pierwsi chcą poczuć, że jest ona prowadzona na gruncie pełnym wzajemnego szacunku i zrozumienia. Natomiast żeby współpraca faktycznie się udała, obie strony muszą wychodzić z taką inicjatywą, ponieważ, jak stwierdzili uczniowie podczas debaty, nie mieli oni pojęcia, że jest to w ogóle możliwe.

Zalecenia i dobre praktyki na przykładzie innych miejscowości

1. Ważny jest kontakt między młodymi a samorządem. Młodzi w oparciu o ten raport muszą upominać się o realizację obietnic. Urząd powinien zrozumieć, że rozwiązania gminy nie w pełni odpowiadają na problemy młodzieży 14+. Skoro odpływ młodzieży z miasta jest główną przyczyną starzenia się społeczności, to gmina musi **już teraz** podjąć kroki zapobiegawcze – budować zaufanie, ponieważ dzięki temu młodzi będą pewni, że ich postulaty są rozumiane i traktowane poważnie.

2. Wskazane jest kreowanie pomysłów opartych o realne dane i sprawdzone rozwiązania z innych miast. Jeśli gmina zacznie słuchać młodych, to powinni oni wykorzystać ten potencjał i proponować pomysły możliwe do realizacji (nierealne prośby młodzieży są tylko wierzchołkiem góry lodowej, za którą na pewno kryją się inne potrzeby).

3. Młodzi ludzie, chcąc mieć większy wpływ na sytuację w swoim mieście, powinni zacząć dzia-

łać intensywniej i w sposób bardziej zorganizowany. Kluczowe wydaje się stworzenie jakiejś formy stałej reprezentacji młodzieży, która będzie na bieżąco kontaktowała się z przedstawicielami samorządu lokalnego, przekazywała postulaty środowiska oraz opiniowała decyzje dotyczące ludzi młodych.

4. Mocne i osobiste zaangażowanie młodzieży w różnorodne działania na rzecz gminy konieczne jest też w perspektywie długofalowej. Dzięki temu pozycja młodych wobec samorządu będzie silniejsza, pokażą oni bowiem, że ich aktywność nie ogranicza się tylko do postulatów.

5. Docelowo rekomendujemy młodzieży częściowe sformalizowanie swoich działań poprzez utworzenie (wraz z władzami samorządowymi) Młodzieżowej Rady Miasta/ Gminy i/lub założenie swojego stowarzyszenia, dzięki któremu młodzi uzyskają podmiotowość prawną w relacjach z samorządem.

